

Arbetsintegration- en social investering mot utanförskap

Linköpings Stadsmission vill förändra *livsvillkoren* för människor som lever i utsatthet och som söker vårt stöd. Detta är vår *förändringsteori* och finns med som ändamålsparagraf i våra stadgar:

"Linköpings Stadsmission är en ekumenisk, allmännyttig och ideell förening som har till ändamål att utifrån diakonal grund professionellt hjälpa och stödja behövande människor." (Stadgar för Linköpings Stadsmission § 1)

De målgrupper som vi finns till för lever i olika typer av utanförskap (arbetslöshet, missbruk, våldsutsatthet, fysisk och psykisk ohälsa, hemlöshet och fattigdom).

Det är för dessa människor vi vill åstadkomma en *förändring mot ett minskat utanförskap*. Genom att erbjuda sociala investeringar för innanförskap och bedriva innovativ social verksamhet utifrån den enskilda individens behov, verkar Stadsmissionen för en samhällsförbättring mot ett mänskligare samhälle.

Stadsmissionens bidrag till ett mänskligare samhälle kommer att uppnås genom att individer ökar sin livskvalitet och tar makten över sina liv. Stadsmissionen stöttar och skapar goda förutsättningar för att uppnå dessa *effekter* genom att erbjuda olika mätbara välfärdstjänster som arbetsintegration, samtalsstöd, boendestöd, missbruksvård, hälsofrämjande nätverk, social gemenskap och tillgodoseende av basbehov som mat, läkarvård och sovplatser.

Många människor står idag utanför arbetsmarknaden och många skäl till det har beskrivits ovan. Detta innebär stora samhällsekonomiska förluster men även individuella förluster i hälsa och livskvalitet. Arbetslöshet leder till ekonomisk marginalisering och Linköpings Stadsmission vill arbeta mot detta utanförskap genom att bedriva arbetsintegration genom socialt företagande.

Arbetsintegration är en social investering mot utanförskap som skapar nya arbetstillfällen och erbjuder arbetsträning i våra tre sociala företag: Stadsmissionens café, restaurang von Dufva och Stadsmissionens second hand (mer om detta längre fram i avsnittet effektanalys).

Misslyckanden på arbetsmarknaden är ett komplicerat begrepp. Det består av många olika delar, allt från att man inte får ett arbete till att detta utanförskap fungerar som en sorts triggermekanism som leder till olika negativa följd effekter.

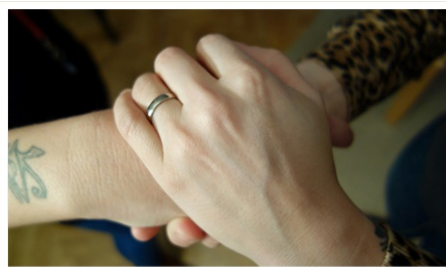
För många målgrupper och personer i eller på väg in i utanförskap, är problematiken sammansatt och består t.ex. av neuropsykiatriska, sociala, psykologiska och ekonomiska komponenter. Den är inledningsvis ofta diffus och svår att upptäcka. En hållbar lösning förutsätter gränsöverskridande och samverkande insatser från ett flertal aktörer inom flera olika myndigheter. På Stadsmissionen försöker vi motverka stuprörstänkande genom att ha ett "gränslöst" arbetssätt från ax till limpa.

Det teoretiska ramverket

Linköpings Stadsmission arbetar utifrån ett programteoretiskt ramverk där mätbara sociala **mål** är i fokus för planering, genomförande och uppföljning.

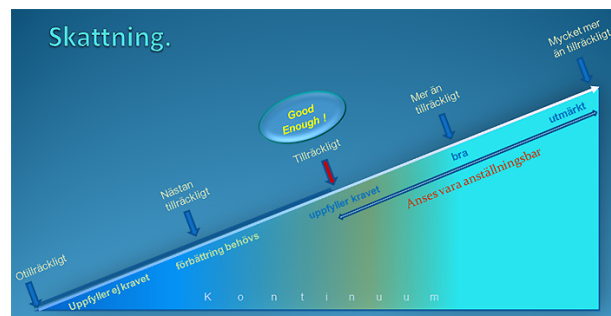
En programteori är en teori om hur man kan åstadkomma *förändring* i samhället genom mål, varför det är viktigt, vilka resurser som behövs, vilka aktiviteter och prestationer som ska levereras, vilka antaganden om målgruppen eller målområdet som görs, vilka externa faktorer som kan påverka möjligheten att åstadkomma önskvärd förändring, och vad man behöver göra för att ta reda på att man är på rätt väg. Programteori är ett sätt att tänka mer systematiskt kring förändringsarbete och vad som krävs för att denna förändring ska kunna ske. Ramverket har anpassats till Linköpings Stadsmissions verksamheter.

Programteori består av två led, dels en teori om förändring (*förändringsteori*) och dels en teori om aktiviteter (*handlingsteori*). En **förändringsteori** handlar om att på ett systematiskt sätt beskriva och identifiera **vad och varför** något ska förändras, vad som är möjligt att påverka, vilken avgränsning av frågeställningen som behöver göras, och vilka **förväntade effekter** som behöver inträffa för att nå måluppfyllelse. Här finns den tydliga kopplingen till Linköpings Stadsmissions värdegrund.

En **handlingsteori** är en beskrivning av hur vi ska genomföra den önskvärda förändringen. Detta görs genom att specificera vilka framgångsfaktorer som ska användas för att bedöma att verksamheten är på rätt väg, genom att tänka igenom vilka antaganden om målgruppen och dess sammanhang som är kritiska för design av åtgärder, genom att analysera vilka externa faktorer utanför programmet som kan påverka måluppfyllelsen och slutligen genom att definiera vilka resurser som krävs och vilka aktiviteter och prestationer som ska levereras i programmet och av vilka aktörer.

Vårt sätt att arbeta innebär alltså att övergripande mål bryts ner till deeffekt mål för deltagare. Därefter formuleras förväntade effekter, dvs. de resultat som vi förväntar oss att uppnå. Därefter planeras och utförs de aktiviteter som ska skapa värde (positiva effekter) på varje nivå. För varje verksamhet identifieras de individuella effekter som är relevanta att mäta utifrån vår övergripande målformulering.

För att se att vi är på rätt väg mot måluppfyllelse, använder vi oss av olika indikatorer (mätinstrument). I sociala företag mäter vi och följer upp effektmålen grundläggande anställningsbarhet (GA) och självförsörjning. GA är *Grundförutsättningar som gör att en individ har förmågan att bli en del av arbetsmarknaden och fungera produktivt på en arbetsplats.*

Genom att mäta dessa effekter bidrar det till det övergripande målet för deltagare och klienter (ökad egenmakt). Det bidrar i sin tur till vår vision och det vi vill förändra på längre sikt (ett mänskligare samhälle).

Kostnaderna kring en individ som hamnar i utanförskap består av följande delar¹:

- Det förlorade produktionsvärdet. Detta uppstår till följd av att människor som skulle kunna arbeta (helt eller delvis) inte tas i anspråk och deras bidrag till folkhushållet (det som ibland kallas deras BNP-bidrag) därmed uteblir. Denna kostnad brukar beräknas som den lönekostnad en arbetsgivare är beredd att betala för att anställa den person det gäller.
- Kostnader för olika insatser i form av prevention, vård eller rehabilitering som riktas mot den person det gäller. Detta kallas för reala kostnader.
- Den tredje gruppen av kostnader uppstår för att marginaliserade människor ofta inte kan försörja sig själva eller sitt hushåll. Det kan handla om allt från sjukpenning, via aktivitetsersättning eller ekonomiskt bistånd till A-kassa och sjukersättning. Dessa kostnader brukar kallas finansiella kostnader eller transfereringar.
- Den fjärde gruppen är de uteblivna skatter och avgifter som uppstår som en följd av ett utanförskap. Även dessa utgör en finansiell kostnad eller transferering.

¹ Nilsson& Wadeskog

Genom att arbeta med sociala investeringar i människor, minskar dessa kostnader och det är de uteblivna kostnaderna som istället räknas ”hem” som samhällsintäkter och får representera det monetära värdet/samhällsekonomiska värdet av de effekter vi bidrar med.

I utanförskapets kedja ingriper Stadsmissionen genom att erbjuda sina stödinsatser och därmed minskar vi de kostnadsdrivande effekterna för utanförskap.

Effektanalys kopplat till sociala företag och arbetsintegration

Bakom effekten ökad grundläggande anställningsbarhet (GA), ligger positiva förändringar i att kunna få och behålla ett arbete.

När deltagaren har slutfört sin arbetsträning, vill vi se effekten **ökad egenmakt** i form av ökad GA. Ingen anställning behöver komma till stånd för att uppnå *effekt*. Även om det långsiktiga arbetsmarknadspolitiska målet är att komma ut i självförsörjning, arbetar vi inte med **matchning** i våra avtal. Det ligger således utanför vår kontroll. Det är dessutom inte endast anställningen i sig som skapar värde, utan konsekvenserna av den. Deltagarna blir delaktiga i samhället så fort deras arbetsträning startar. Tillsammans med ett aktivt handledningsarbete, bidrar det till att en del av deltagarna stärks och ökar sin grundläggande anställningsbarhet. Mot slutet av arbetsträningen har några utvecklats så pass mycket både i yrkeskunskap och i grundläggande anställningsbarhet att de tagit ett ansvar för sin livssituation och upplever ökad egenmakt. Deltagarna har utvecklats till att kunna anställas eller söka sig vidare till fortsatt anställning och marginaliseringens kostnadsdrivare bryts och utanförskapet minskar.

Etablera-närvara-utveckla

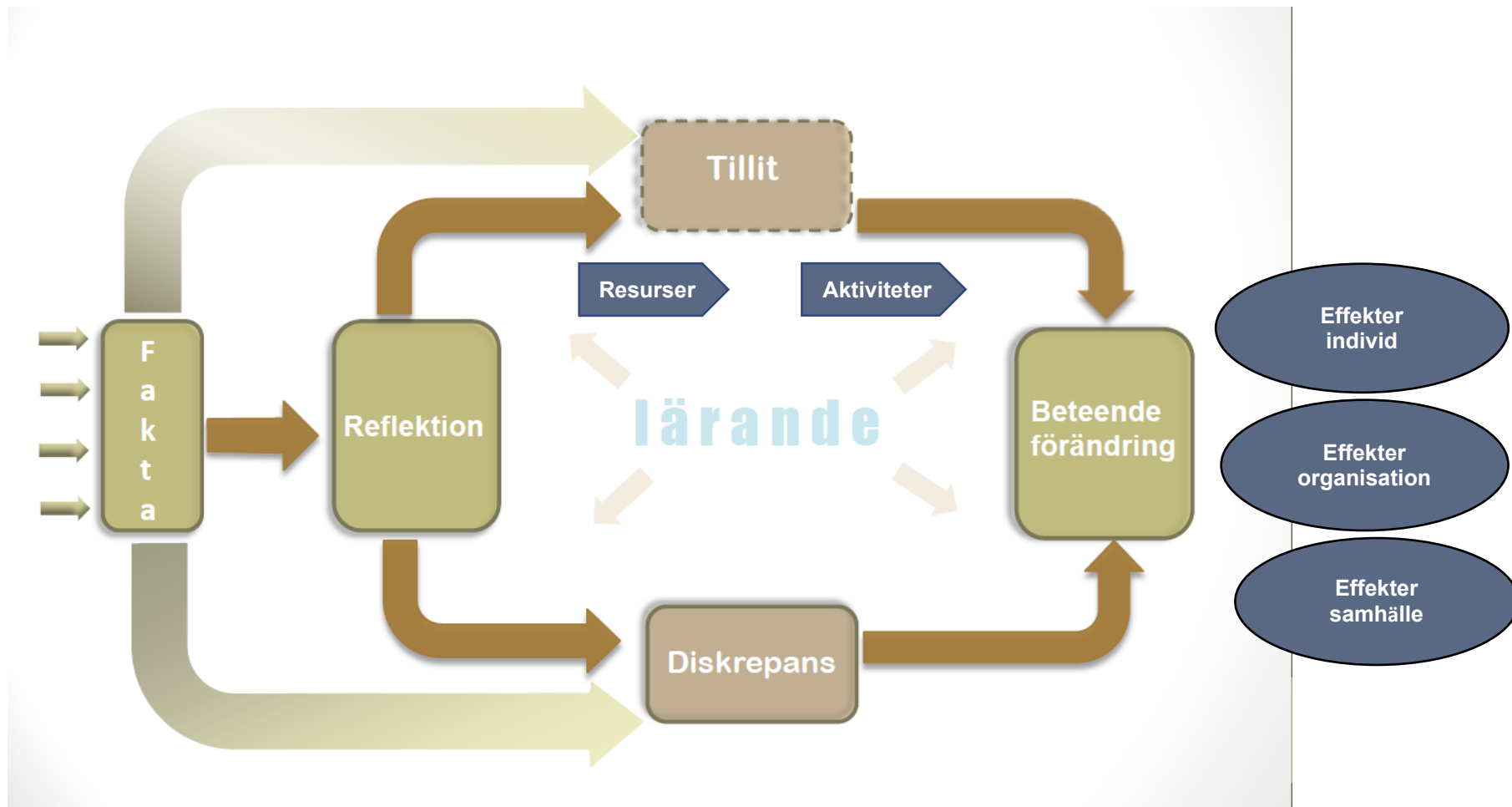
Ett första steg mot att få ett arbete handlar om att etablera sig på arbetsmarknaden – att bryta utestängningen och förkorta perioder av vad man skulle kunna kalla sent inträde på arbetsmarknaden. Det andra steget handlar om att hålla sig kvar på arbetsmarknaden och öka sin närvaro genom allt kortare perioder av arbetslöshet eller ofrivilligt deltidsarbete. Det tredje steget handlar om att skapa en utvecklingsprocess för att bryta den låglönefälla man annars kan hamna i.²

Sociala företag erbjuder den enskilde individen just det som beskrivs. Det finns möjlighet till en (första) ingång på arbetsmarknaden, ett första möte med en ny kultur och att få lära sig om hur just den svenska arbetsmarknaden fungerar. Att stärka

närvaro och arbetsförmåga är också en stor del av den arbetsträning som sker och med utveckling mot GA skapar vi ökade chanser till att få och behålla ett arbete.

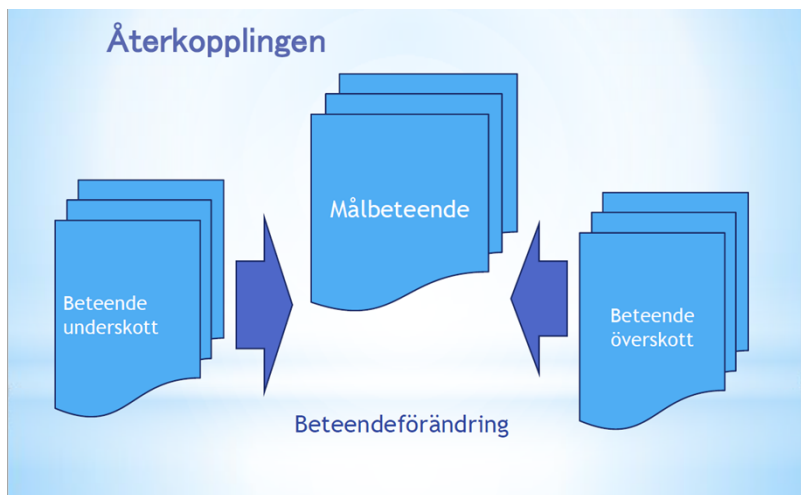
² Nilsson & Wadeskog

Det sociala hållbara värdeskapandet i arbetsintegrationsprocessen visas av nedan bild

Källa: www.anstallningsbarhet.org. Egen omarbetad version

Genom att individen får återkoppling från sin handledare som baseras på objektiv fakta, får hen en möjlighet att reflektera över sitt beteende och sina utvecklingsområden. Detta sätter igång en lärandeprocess mot önskat beteende. Personalen (resurserna) som handleder deltagarna genomför värdeskapande aktiviteter tillsammans med deltagaren, sätter fokus på målområden mot ökad GA och minskar diskrepansen mellan önskat och oönskat beteende. Den enskilde individen upplever i bästa fall en ökad positiv effekt som ett resultat av de resurser vi använder, de aktiviteter vi utför och den lärandeprocess som sker.

Här är några socioekonomiska exempel på samhällsvinster som vårt ingripande i utanförskapet bidrar med.

- En reducering av ett senare inträde på arbetsmarknaden med tre år leder till en samhällsvinst på cirka 1,3 mnkr.
- Om man går från ett livslångt utanförskap till perioder av utanförskap uppgår den långsiktiga samhällsvinsten till 7,5 mnkr
- Att gå från ett partiellt utanförskap till ett mönster med sent men framgångsrikt inträde på arbetsmarknaden blir den långsiktiga vinsten nästan 2 mnkr.

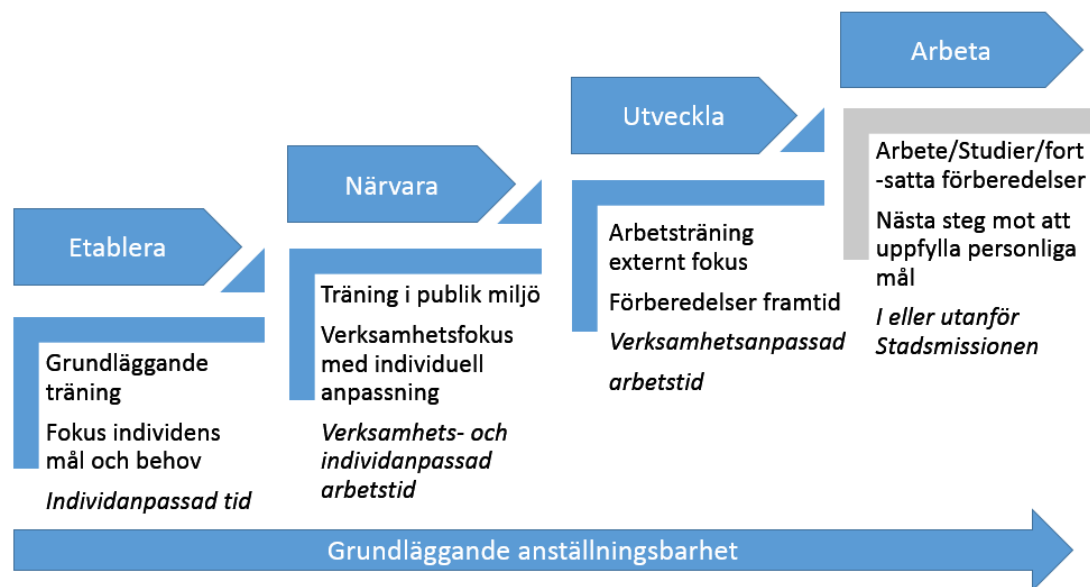
Arbetsintegrationsprocessens olika delar (ENUA)

Etablera-närvara-utveckla-arbeta

Vår arbetsintegrationsprocess kan ses som en ”utvecklingstrappa” där GA är det mål deltagaren ska nå. GA kan då verifieras genom att deltagaren har en skattad uppnådd GA, och/eller erhåller en anställning hos Linköpings stadsmission eller hos annan extern arbetsgivare. Nedan figur illustrerar detta.

1. Etablera. Här sker ett första möte med Linköpings Stadsmission som arbetsgivare och en (första) möjlighet att etablera en relation med arbetsmarknaden. Det handlar också om att etablera en personlig relation med personalen, främst handledare och yrkescoacher, som man arbetar med och får handledning av. Det är viktigt att skapa tillit och trygghet för att kunna utvecklas. En tredje viktig del handlar om att etablera rutiner och en gemensam målbild utifrån individuella behov och önskemål.

2. Närvara. När arbetsträningen är igång vänds fokus mot att öka sin närvaro och arbetsförmåga.
3. Utveckla. Löpande genom hela arbetsträningen, motiverar och skapas förutsättningar mot målbeteenden i modellen om GA. Handledarna observerar och identifierar fakta utifrån kriterierna om GA
4. Arbeta. I sista steget erhåller deltagaren (efter validering med GA), en anställning hos eller utanför Linköpings Stadsmission, alternativt annan sysselsättning mot självförsörjning.

Genom hela processen görs deltagaren delaktig både i sin egen utveckling och i den verksamhet hen är delaktig i. Dels sker detta genom att hen är med och utformar sin individuella handlingsplan, samt genom att delta aktivt i arbetsplatsträffar och arbetet med ständiga förbättringar.

För att sätta individen i fokus behandlar vi alla olika och antar ett normkritiskt jämställt perspektiv i analys av samhällsfrågor och i bemötandet av både deltagare och varandra.

Den värdeskapande processen ligger till grund för deltagarens fortsatta utveckling mot att erhålla en faktisk anställning. Linköpings stadsmission erbjuder idag en utbildningstjänst, där tidigare deltagare som uppnått GA, erhåller en subventionerad anställning i sociala företag under 1 år.

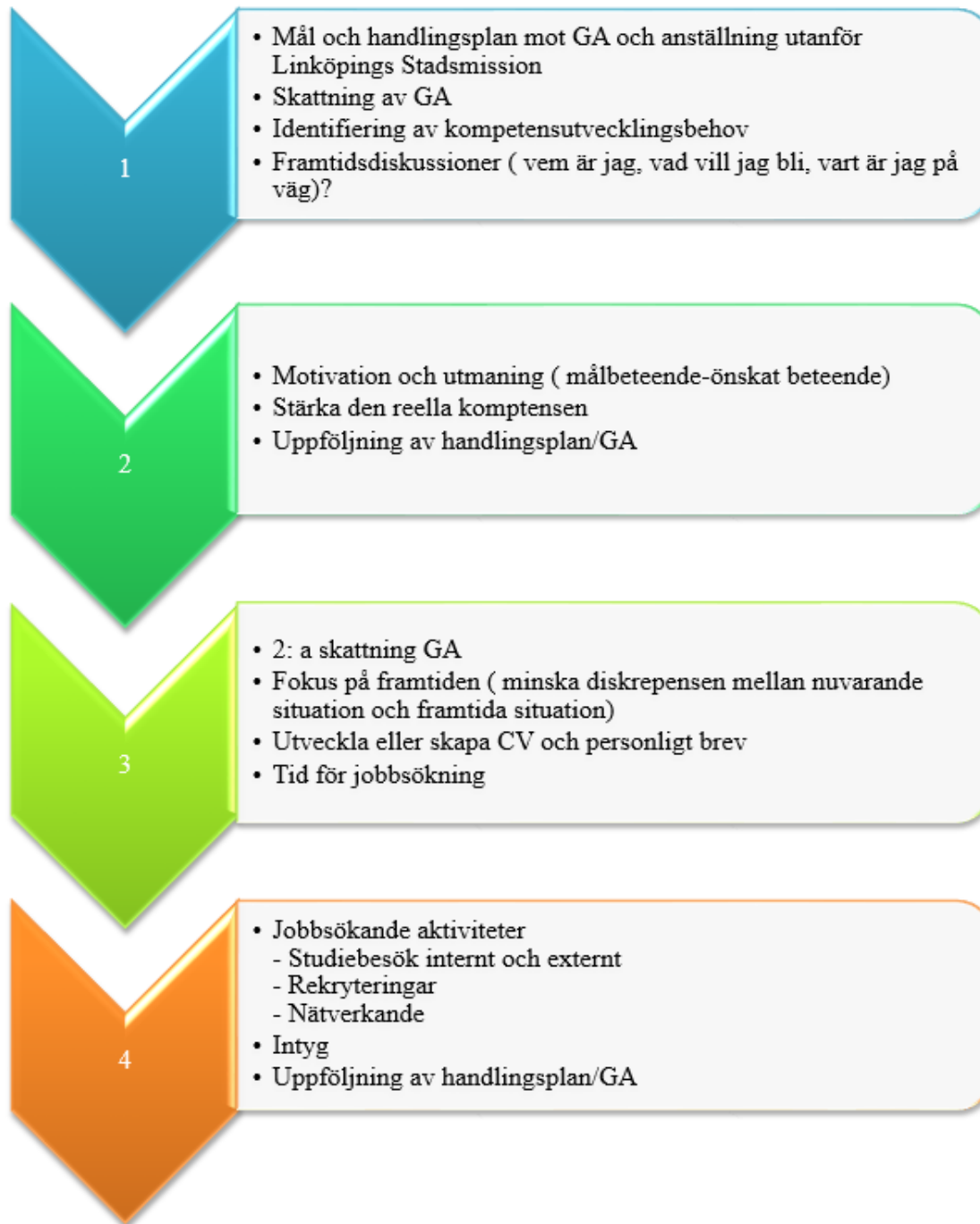
Syftet med en utbildningstjänst är att den anställde:

- Får registrerad erfarenhet av ett arbete
- Utvecklar områden såsom yrkesspecifika kunskaper samt självkänsla och personligt förhållningssätt
- Får erfarenhet av jobbsökande aktiviteter såsom skrivande av CV och personligt brev, studiebesök, arbetsintervjuer, nätverkande i arbetsrelaterat syfte samt får större kännedom om arbetsmarknaden
- Blir coachad av verksamhetsledare, handledare och yrkescoacher för större anställningsbarhet
- Hamnar i samhällssystem som ger rätt till pension och a-kassa
- Ökad GA (grundläggande anställningsbarhet). I och med detta ökad självkännedom.

Efter 1 års anställning har deltagaren ökat sin närvaro på arbetsmarknaden och skapat ytterligare förutsättningar för att bryta utanförskapet på arbetsmarknaden genom en hållbar utvecklingsprocess.

Hur köper jag en arbetsträningsplats i Linköpings Stadsmissions sociala företag och samtidigt bidrar till social hållbarhet?

Linköpings Stadsmission har överenskommelser/avtal med Linköpings kommun (Jobb-och kunskapstorget och Arbetsförmedlingen (Östergötland)). Om du inte har avtal med Linköpings Stadsmission, kontakta verksamhetsutvecklare Nina Gruffman för mer information.

Kontaktuppgifter

Oscar Orlenius, enhetschef sociala företag

Telefon: 0725735005

Mejl: oscar.orlenius@linkopingsstadsmission.se

Nina Gruffman, verksamhetsutvecklare

Telefon : 0702906868

Mejl: ninagruffman@linkopingsstadsmission.se

På bild: Oscar Orlenius, enhetschef för sociala företag